

INLEIDING

Het is belangrijk om een onderscheid te maken tussen plagen, uitdagen en ruzie maken, tegenover pesten.

Plagen

- plagen is meer een geintje en heeft niet als doel de ander pijn te doen.
- plagen gaat meestal om wat gekibbel over en weer waarbij beide partijen gelijkwaardig zijn.
- plagen kan op bovenstaande manieren best leuk zijn.

Pesten

- pesten is echter gemeen: de pester wil zijn/haar slachtoffer bewust pijn doen, kwetsen en vernielen.
- de pester laat zijn slachtoffer steeds merken dat deze waardeloos is.
- iemand negeren kan ook een vorm van pesten zijn.
- het slachtoffer staat veelal alleen tegenover de pester(s).
- pesten kan ook digitaal plaatsvinden, bijvoorbeeld door chat/mail etc.

Manieren van pesten

Pesten kan vele vormen aannemen:

- **fysiek:** slaan, schoppen, duwen, spugen, haren trekken
- **verbaal:** bijnamen verzinnen, roddels verspreiden, nare opmerkingen maken
- **emotioneel:** iemand negeren, buitensluiten, verstoppen van bezittingen, vernederen.
- **cyberpesten:** alle vormen van pesterijen die een beroep doen op nieuwe informatie- en communicatietechnologieën, zoals internet, gsm of computer om slachtoffers lastig te vallen, te bedreigen, te beledigen.

Kortom, pesten is:

“Langdurig uitoefenen van lichamelijk en/of geestelijk geweld door één of meer personen. Het is gericht tegen een zwakkere partij die niet in staat is zich succesvol te verdedigen”.

Pesten is een probleem dat zich niet gemakkelijk laat oplossen. Pesten speelt zich vaak in het verborgene af. Dat maakt het alleen al moeilijk om er grip op te krijgen. Het is van groot belang dat alle betrokkenen (leerlingen, leerkrachten en ouder(s)/verzorger(s)) pesten als een bedreiging voor een veilige leefomgeving zien. Ze moeten zich bereid verklaren pesten te willen signaleren, melden, voorkomen en bestrijden, zodat er op de school een veilig klimaat ontstaat. Een middel daarvoor is dit protocol, dat door alle betrokkenen dient te worden uitgedragen en nageleefd.

Misverstanden over pesten:

- pesten gaat vanzelf over.....
- het slachtoffer vraagt erom met zijn gedrag.....
- zo zitten mensen nu eenmaal in elkaar.....

- van pesten word je hard.....
- je moet je niet bemoeien met de pester en het slachtoffer.....

Bij de aanpak van het pesten zijn vijf partijen betrokken, namelijk:

- het gepeste kind;
- de pester;
- de groep (zwijgers/meelopers)
- de school/de leerkracht;
- de ouder(s)/verzorger(s).

Onze aanpak is gebaseerd op drie fases, te weten:

1. preventie (doorgaande lijn Sociaal-Emotionele Ontwikkeling, programma's KIJK en ZIEN)
2. aanpak (volgens anti-pestprotocol, KIVA, Meidenvenijn)
3. sanctie (volgens protocol grensoverschrijdend gedrag)

We zullen de drie verschillende fases hierna verder toelichten.

1. PREVENTIE

De school:

- stelt ouder(s)/verzorger(s) bij aanmelding van hun kind op de hoogte van dit ANTI-pestprotocol;
- leert de kinderen wat het verschil is tussen pesten/plagen en klikken/melden;
- bevordert goed pedagogisch klimaat, onder andere door expliciete lessen;
- zet meerdere projecten jaarlijks in, zoals "Grip op de Groep" en "Lentekriebels";
- zorgt ervoor dat het thema pesten jaarlijks aan de orde komt, eventueel als themaweek op school;
- onderkent de voorbeeldfunctie, kan stelling nemen en is eenduidig in de aanpak conform dit protocol;
- bespreekt samen met de leerlingen jaarlijks de kapstokregels.
- evalueert periodiek (ieder kwartaal) de impact en grootte van het pesten op haar school met de MR.

Handreikingen

- opdrachten in de klas waarbij samenwerken belangrijk is;
- kindermassage;
- nadruk op het feit dat vertellen over gepest worden geen klikken is;
- voldoende toezicht tijdens het speelkwartier;
- werkstukken maken over pesten (verhaal, tekening, gedicht);
- regelmatig bespreken met de leerlingen van de sfeer in de klas;
- voorkomen van vervelende situaties voor zwakkere kinderen (bijv. teams kiezen bij gym, niet door de kinderen zelf maar op alfabet o.i.d.);
- aandacht voor pesten en gepest worden niet eenmalig maar diverse keren gedurende het schooljaar, liefst op schoolniveau. Hierbij duidelijk inzetten op de zwijgende groep;

- aandacht voor pesten en wat de school daaraan doet in het Kleppoortje;
- brieven zodat ouders op de hoogte blijven en de drempel om over pesten en gepest worden te praten lager wordt;
- in de school een vertrouwensleerkracht aanstellen die elke zaak ernstig neemt.

De ouder(s)/verzorger(s):

- onderkennen hun voorbeeldfunctie; kunnen het handelen van hun kind objectief bekijken.
- conformeren zich door aanmelding op de school aan het ANTI-pestprotocol van basisschool De Klepper.
- bespreken met de leerkracht pestgedrag indien dit buiten school door hen gesignaleerd wordt.

2. AANPAK

A. De niet-confronterende methode

Het zoeken naar bevestiging van een vermoeden van pesten. Dus pestgedrag dat de leerkracht niet zelf heeft waargenomen.

De school:

- besteedt extra lestijd aan pesten en machtsmisbruik;
- schakelt de pester en/of enkele niet-pesters in om op te letten of er in hun klas wordt gepest in het kader van het bespreken van pesten als algemeen onderwerp. Na enkele dagen wordt hiervan een verslag gemaakt door deze kinderen. Dit wordt dan klassikaal besproken;
- wijst kinderen op hun rol en verantwoordelijkheid, ook als ze zwijgende toeschouwer(s) zijn.

De ouders en verzorgers

- zijn positief ten opzichte van lessen rondom pesten; reageren op eventuele thuisopdrachten;
- wijzen het kind op zijn/haar eigen verantwoordelijkheid.

B. De confronterende methode

Direct aanpakken bij de waarneming of melding van pesten. Deze methode wordt toegepast als een leerkracht of ander personeelslid duidelijk pestgedrag signaleert.

De school:

- neemt stelling, voert een gesprek met de klas over pesten in het algemeen. In dit gesprek worden leerlingen gestimuleerd duidelijk stelling te nemen tegenover pesten;
- vraagt aan de pester naar zijn of haar bedoelingen in een gesprek;

- probeert te voorkomen dat er een zwijgende of meelopende middengroep ontstaat of blijft bestaan door:
 - kinderen te stimuleren een gepeste leerling te steunen;
 - te proberen de pester het pesten te laten stoppen;
- herhaalt de 'pest'-regels, refereert naar het ANTI-pestprotocol en maakt gevolgen van pesten duidelijk aan de pester;
- geeft hulp aan het gepeste kind, de pester, de zwijgende/ groep, de betrokken leerkracht en de ouders en verzorgers (van het gepeste kind én de pester);
- licht diezelfde dag de ouders en verzorgers in van het gepeste kind en de pester.

De ouders en verzorgers:

- tonen hun ongerustheid; benoemen gevolgen;
- werken mee aan verbetering.

3. SANCTIES

A. Bij eerste vaststelling van (langdurig) pestgedrag

De school:

- laat de pester welgemeende excuses aanbieden aan het gepeste kind (in bijzijn van leerkracht);
- laat pester een duidelijke belofte doen, waar hij eventueel later op aangesproken kan worden;
- informeert direct de ouders/verzorgers van de pester en het gepeste kind.
- maakt een notitie van het vooral in het leerlingendossier (Parnassys).

De ouders/verzorgers:

- bespreken het voorval thuis met het kind;
- ondersteunen een eventuele sanctie van de school.

B. Herhaaldelijk pestgedrag (zie bijlage voor uitgebreide toelichting en advies)

De school:

- sluit tijdelijk activiteiten uit, waarbij het pesten plaatsvond;
- informeert ouders/verzorgers dat hun kind een half uur na schooltijd een sanctie heeft. De ouders/verzorgers komen hun kind om 15.45 uur ophalen en er zullen vervolgspraken worden gemaakt;
- laat de pester schriftelijk verslag doen van zijn gedrag en laat dit door ouder(s)/ verzorger(s) en directeur ondertekenen. Alle partijen krijgen een exemplaar;
- legt een sanctie op, met als uiterste maatregel schorsing voor een of meerdere dagen. Dit gebeurt door de directeur conform protocol Schorsing verwijdering (SKOzoK)

De ouders/verzorgers:

- ondersteunen bovenstaande sancties/maatregelen van de school;
- pakken thuis de pestproblematiek aan, in samenwerking met de school;
- zoeken professionele hulp, indien nodig;
- ondertekenen met hun kind een anti-pestcontract.

ADVIEZEN OVER PESTEN

Adviezen over pesten voor alle ouders

- neem pesten serieus, het kan ook jouw kind overkomen
- neem de ouders van het gepeste kind serieus
- maak het tot een gemeenschappelijk probleem, sluit er dus niet de ogen voor
- praat met je kind over school, over relaties in de klas en vraag af en toe ook of er gepest wordt.
- geef af en toe informatie over pesten en benadruk dat pesten WEL pijn doet
- leer je kind ook voor anderen op te komen
- geef zelf uiteraard het goede voorbeeld door anderen niet op uiterlijk of handicaps te beoordelen
- corrigeer je kind als het voortdurend anderen buitensluit
- maak duidelijk aan je kind dat (verbaal) geweld nooit een oplossing is

Adviezen aan ouders van gepeste kinderen

- bespreek pesten op school met de leerkracht
- maak duidelijk aan je kind dat pesten bespreekbaar is en dat praten over pesten en gepest worden GEEN klikken is
- laat je kind opschrijven wat het meemaakt als het er moeilijk over praat
- maak duidelijk dat er alles aan gedaan zal worden om het pesten te stoppen
- vraag aan ouders van een vriendje of hun kind ooit iets vertelt over de sfeer in de klas en of en wie er gepest wordt.
- maak duidelijk dat de schuld van het pesten niet bij je kind ligt
- benadruk positieve eigenschappen van je kind (sportief, muzikaal, creatief etc.) door het bijvoorbeeld lid te laten worden van een club

Adviezen aan ouders van pesters

- het is voor elke ouder moeilijk voor te stellen dat zijn / haar kind een ander pest. Zie het als een probleem dat kan worden opgelost en druk het niet weg!
- neem het probleem serieus. Kinderen moeten leren rekenen, lezen en schrijven, maar ook omgaan met de ander. Fouten maken mag, maar we moeten het wel met elkaar oplossen.
- maak je kind gevoelig voor wat het anderen aandoet
- laat hem/haar zich voorstellen hoe het zou zijn om zelf gepest te worden
- maak duidelijk dat (verbaal) geweld nooit een oplossing is

- maak duidelijk dat deze manier van omgang met anderen NIET acceptabel is
- probeer achter de mogelijke oorzaak te komen

TOT SLOT

Dit zijn de drie fases die we onderscheiden in het ANTI-pestprotocol. Er is voor iedereen een duidelijke rol vastgelegd. Tot slot beschrijven we in de bijlage nog de aanpak van het probleem bij herhaaldelijk pestgedrag. Hierin wordt de wijze van hulp beschreven aan alle betrokken partijen.

BIJLAGE 1: HULP AAN ALLE BETROKKEN PARTIJEN BIJ HERHAALDELIJK PESTGEDRAG

1. Hulp aan het gepeste kind (door leerkracht m.b.v. collega's/directeur)

Hierbij maakt de leerkracht gebruik van hulp/advies van de kwaliteitsondersteuner, collega's en/of directeur.

Het is belangrijk te proberen de gepeste leerling verloren begrip voor eenieders persoonlijkheid en zelfrespect zo nodig opnieuw bij te brengen: *ik ben ik* en *jij bent jij*.

De leerkracht probeert de leerling te helpen zich minder kwetsbaar te voelen en zich minder kwetsbaar op te stellen. Wanneer een leerling zich bijvoorbeeld gekwetst voelt bij een relatief onschuldige grapje, kan de leerkracht proberen de leerling aan diens incasseringsvermogen te helpen werken.

Als het bovenstaande niet helpt of afhankelijk van de ernst van de situatie, wordt er een gesprek met de ouder(s)/verzorger(s) van de gepeste leerling aangegaan. De leerkracht geeft hierin de ouder(s)/verzorger(s) van de leerling de gelegenheid om hun visie op het probleem te geven en deelt zijn of haar eigen inzichten over de oorzaken van het pesten met de ouder(s)/verzorger(s), dit uiteraard afhankelijk van en rekening houdend met de vermoede reden van het gepest worden. Gezamenlijk kan dan naar een oplossing worden gezocht. Bij ernstige gevolgen van pesten probeert de leerkracht, samen met de ouder(s)/verzorger(s), de gepeste leerling zijn of haar gevoel van eigenwaarde terug te laten vinden. Zo nodig wordt de ouder(s)/verzorger(s) geadviseerd professionele hulp in te schakelen.

Kenmerken van een slachtoffer:

- heeft weinig vrienden op school, voelt zich eenzaam;
- is verlegen en teruggetrokken;
- mist vaak het vermogen om regels en normen te ontdekken in een groep
- is onzeker;
- weet niet hoe hij met agressie om moet gaan;
- is niet assertief, komt niet voor zichzelf op;

- huilt snel;
- slechte prestaties;
- komt met tegenzin naar school.

2. Hulp aan de pester (door leerkracht m.b.v. collega's/directeur)

Hierbij maakt de leerkracht gebruik van hulp/advies van de kwaliteitsondersteuner, collega's en/of directeur.

De leerkracht voert probleemoplossende gesprekken met de pester, waarin hij/zij de oorzaak van het pestgedrag probeert te achterhalen.

Mogelijke oorzaken van het gedrag van de pester zijn:

- de pester wordt of werd zelf gepest;
- de pester heeft gebrek aan aandacht van de ouder(s)/verzorger(s);
- de pester wordt niet gecorrigeerd bij agressief gedrag en wordt zelf regelmatig lichamelijk gestraft door ouder(s)/verzorger(s) of anderen;
- de pester imiteert gedrag dat hij/zij elders heeft gezien;
- de pester reageert allergisch op bepaalde geur-, kleur- en smaakstoffen; □
- de pester kan slecht tegen verliezen bij sport en spel.

Kenmerken van een pester:

- is soms agressief;
- is impulsief;
- kan zich niet goed inleven in een ander;
- is voortdurend met zichzelf bezig;
- wil de baas zijn over de ander;
- kan niet goed samenwerken, is ongeduldig;
- kan moeilijke situaties slecht aan;
- is een gemiddelde leerling (intellectueel niet minder of meer dan de rest).

Uiteraard zijn er nog allerlei andere mogelijke oorzaken bij de pester. Als de oorzaak enigszins duidelijk is, probeert de leerkracht de gevoeligheid van de pester te vergroten voor wat hij/zij de gepeste leerling aandoet. Hierbij houdt de leerkracht rekening met de mogelijke oorzaken van het pestgedrag. De leerkracht probeert hiermee de pester te helpen zich bewust te worden van de effecten van zijn of haar gedrag.

Voorbeeld:

De leerkracht vraagt naar de bedoeling van de pester. "Is het jouw bedoeling om het kind dat je gepest hebt zo van streek te maken?". Indien de pester aangeeft dat dit niet zijn of haar bedoeling is, doet de leerkracht een beroep op het inlevingsvermogen van de pester. Dit door te vragen wat de pester bij zichzelf kan veranderen en hoe hij of zij het verdriet kan herstellen van het gepeste kind. Indien de pester aangeeft dat dit wel zijn of haar bedoeling is geef dan duidelijk de gevolgen aan. De ouder(s)/verzorger(s) worden dan geïnformeerd.

Zolang de ouder(s)/verzorger(s) niet op de hoogte zijn gesteld, wordt de leerling de toegang tot de klas ontzegd. Kern van deze aanpak is de banden van deze leerling doorsnijden met de klasgenoten, zodat niet kan worden gemanipuleerd door deze leerling. De ouder(s)/verzorger(s) wordt nadrukkelijk gevraagd of hij/zij de bedoeling van hun kind (ja of nee) ondersteunen. Het hangt van het gesprek met de ouder(s)/verzorger(s) af of de leerling wel of niet geschorst wordt. Een schorsing wordt gemeld aan de leerplichtambtenaar en het bestuur van SKOZOK.

Voorbeeld:

Indien de leerkracht ook een conflict krijgt met de pester. Vraag het dan weer: "Is het jouw bedoeling om mij zo boos te maken?" Is het niet jouw bedoeling? Doe het dan anders. Is het wel jouw bedoeling, dan doe je het goed, maar dan heb je nu een probleem, want ik sta niet toe dat jij verder gaat op deze manier". De ouder(s)/verzorger(s) worden geïnformeerd en aan de ouder(s)/verzorger(s) wordt nadrukkelijk gevraagd of zij de bedoeling van hun kind (ja of nee) ondersteunen. Het hangt van het gesprek met de ouder(s)/verzorger(s) af of de leerling wel of niet geschorst wordt. Een schorsing wordt gemeld aan de leerplichtambtenaar en het bestuur van SKOZOK.

Iedere leerkracht zal, eventueel na overleg met de kwaliteitsondersteuner, schoolleiding of het gehele team, zijn of haar eigen weg hierin kiezen, afhankelijk van de ernst en omvang van het probleem. Eventueel neemt iemand anders de taak over. Het is belangrijk dat de leerkracht afspraken met de pester maakt over gedragsverandering.

Indien dit alles niet helpt en de pester blijft pesten zal de directeur van de school samen met de leerplichtambtenaar en het bestuur van SKOZOK een andere oplossing zoeken. Dit kan als gevolg hebben dat het kind van de school verwijderd wordt.

3. Hulp aan de zwijgende en /meelopende groep (door leerkracht)

De leerkracht geeft de zwijgende groep hulp door:

- te vragen naar wat men weet van het pestgeval (reden, waar en wanneer, frequentie, betrokkenen);
- in gesprek te gaan over de rol van de toeschouwer(s), meelopers;
"Hadden jullie kunnen ingrijpen?";
"Wat was de reden om dat niet te doen?";
- beroep doen op inlevingsvermogen:
"Hoe denk je dat ... zich voelt als niemand een vinger uitsteekt om te helpen?";
"Hoe kun je als toeschouwer, als je niet durft in te grijpen, toch iets doen om te helpen?";
"Hoe kun je het een volgende keer anders aanpakken?";
- afspraken te maken met alle leerlingen dat pestgedrag altijd gemeld moet worden.

4. Hulp aan de leerkracht (door directie en management team)

Directie en managementteam geven de leerkracht hulp door:

- de leerkracht bewust te maken van zijn/haar voorbeeldfunctie;
- de leerkracht het belang te helpen inzien van een veilig groepsklimaat;
- de leerkracht het belang te helpen inzien van een duidelijk standpunt ten aanzien van een pestgeval;
- de leerkracht aanwijzingen te geven voor houden van gesprekken met dader, slachtoffer en zwijgende middengroep;
- de leerkracht de mogelijkheid te bieden tot training in omgaan met pesten en de gevolgen ervan (leren voeren van gesprekken met betrokkenen); □ de leerkracht professionele hulp bieden, indien nodig;
- de leerkracht een plan van aanpak aanbieden.

5. Hulp aan ouder(s)/verzorger(s) van gepeste kind en aan ouder(s)/verzorger(s) van pester (door leerkracht)

De leerkracht geeft bovengenoemde ouder(s)/verzorger(s) hulp door:

- de impact van ouder(s)/verzorger(s) op het pestgeval te bespreken. Zij kunnen geschrokken, boos, verdrietig reageren. Misschien hebben ze niets of iets gemerkt;
- samen met hen te zoeken naar een verklaring voor het gedrag van het kind;
- mogelijkheden te bespreken om beter signalen in gedrag van kind te kunnen waarnemen (zowel bij pester als gepest kind);
- te wijzen op de mogelijkheden van externe ondersteuning
- te bespreken hoe herhaling voorkomen kan worden door; - een afspraak te maken voor evaluatie na een vastgestelde periode; - de noodzaak tot inroepen van professionele hulp te bespreken.

**BIJLAGE 2: AFSPRAKEN VOOR ALLE KINDEREN VAN
DE KLEPPER.**

1. Wij willen allemaal een fijne, leerzame en gezellige schooltijd hebben.
2. We zorgen ervoor dat de ander zich net zo goed voelt in de klas als jijzelf.
3. Wanneer je ziet dat een ander verdriet heeft, probeer je hem/haar te helpen.
4. Doe niets bij een ander waarvan je zelf ook niet zou willen dat het bij jou gebeurt.
5. We raken elkaar alleen maar aan uit vriendschap en wanneer je dat allebei wilt.
6. We noemen elkaar bij de voornaam; zeker geen bijnaam of scheldnaam gebruiken.
7. We lachen *met* elkaar, niet *om* elkaar.
8. Wanneer je vindt dat jijzelf (of iemand anders) wordt gepest, mag je dat tegen de juf of meester zeggen. Dat is GEEN klikken.
9. Word je gepest, praat er dan ook thuis over, je moet het NIET geheim houden.

BIJLAGE 3: HANDIGE EN INFORMATIEVE SITES OVER PESTEN

Links:

<http://diplomaveiliginternet.kennisnet.nl/>
<http://www.cyberpesten.be/cyberpestenenschool.htm>
www.5010.nl: landelijke informatie- en adviesdienst per telefoon en email.
www.pestweb.nl: tips voor kinderen, ouder(s)/verzorger(s) en leerkrachten, telefonische hulplijn voor kinderen.

Boeken:

Groep 1 – 2

- “Kleine Klaas en grote vis” – Dolf Verroen
- “Superduck” – Rindert Kromhout
- “Paul wordt gepest” – Anja Rieger (prentenboek)

Groep 3 – 4

- “Kleine Klaas en grote vis” – Dolf Verroen
- “Superduck” – Rindert Kromhout
- “Erge Ellie en nare Nellie” – Rindert Kromhout
- “Ik neem het niet meer” – Statia Cramer

Groep 5 – 6

- “Tirannen” – A. Chambers
- “Pesten” – Anne Charlish
- “Kaatje Knal en de biefstukbende” – Carry Slee
- “Daniel” – Yvonne van Emmerik
- “Ik sla ze tot moes” – Mariska Hammerstein
- “Vechten met Veronica – Marilyn Sachs

Groep 7 – 8

- “Spijt” – Carry Slee
- “Tirannen” – A. Chambers
- “Treiterkoppen” – Mieke van Hooft
- “Jan zegt nooit wat” – Willy Schuyesmans
- “Eigen Schuld” – Chris Bos
- “Het pest actie plan” – Guy Didelez